

‘Internationale samenwerking is logisch, dat kan niet anders’

INTERVIEW Oud-minister Voorhoeve wil gezamenlijke aanpak financiële criminaliteit

Nicole Lucas, Martijn Roessingh

Grensoverschrijdende criminaliteit is een veelkoppig monster. Het gaat om uiteenlopende zaken als mensenhandel, handel in wapens en drugs en illegaal profijt van de winning van grondstoffen. Wat de verschillende praktijken bindt is dat – anders dan doorgaans bij terrorisme – het belangrijkste oogmerk (grof) geld verdienen is. “Vandaar dat het belangrijk is te kijken hoe die profijtelijkheid van internationale criminaliteit kan worden aangepakt”, zegt Joris Voorhoeve. In het vandaag door de Adviesraad Internationale Vraagstukken gepubliceerde rapport ‘Criminaliteit, corruptie en instabiliteit’ krijgt de regering de nodige suggesties.

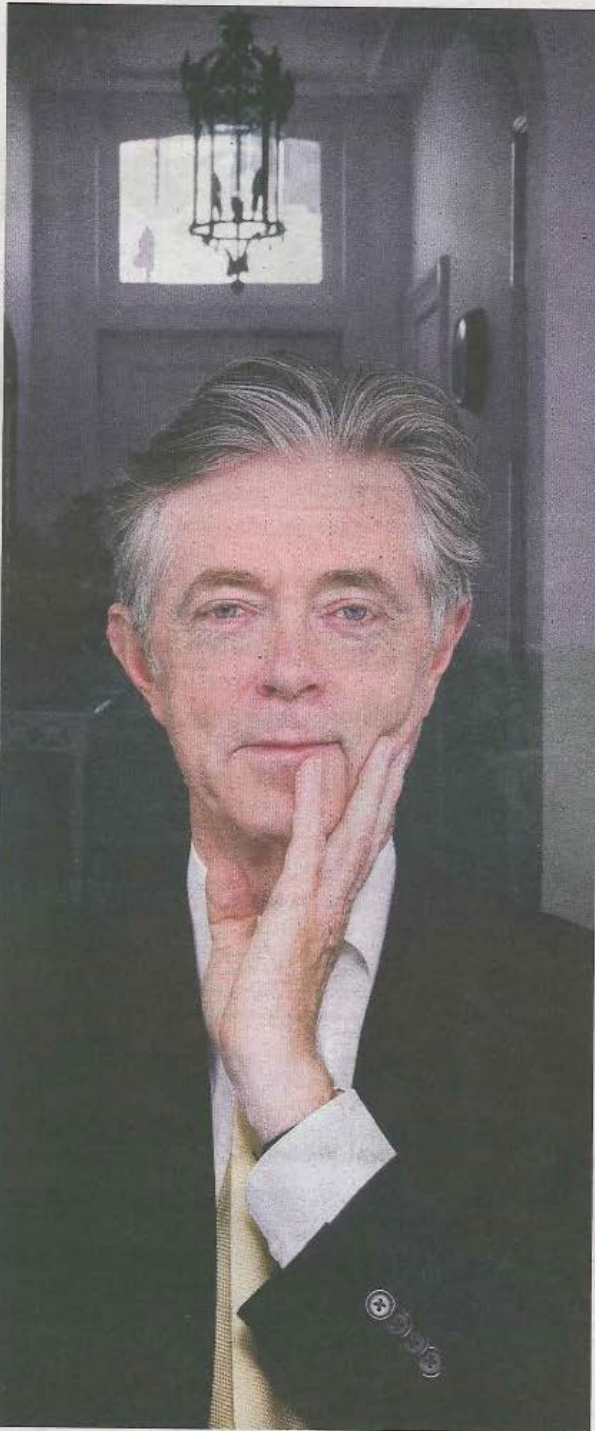
Doet Nederland genoeg aan de aanpak van internationale criminaliteit?

“Nee, we zouden er veel meer aan moeten doen. Nederland heeft een reputatie te handhaven, als rechtsstaat, als serieuze partner in internationaal overleg over rechtsstatelijkheid en wetshandhaving. Bovendien heeft de Nederlandse samenleving danig last van internationale criminaliteit.

“Criminele netwerken misbruiken de geweldige infrastructuur van Nederland om van hieruit internationale activiteiten te ondernemen. En we hebben bijvoorbeeld te maken met liquidaties binnen maffia-organisaties. Daar moet de politie op af. Je kunt dat niet laten lopen onder het motto: ze doden elkaar maar. Dat zijn allemaal inbreuken op de Nederlandse rechtsorde.”

U besteedt veel aandacht aan financiële criminaliteit, waarom?

“De zogenaamde slachtofferloze delicten trekken vaak minder aandacht dan delicten met heel concrete slachtoffers. Maar de maatschappelijke schade is enorm. Kijk bijvoorbeeld naar de fraude met btw in de EU; die bedraagt naar schatting 100 miljard euro per jaar. Dat is een gigantische som, waarvan iedereen in de EU die fatsoenlijk zijn belasting betaalt, slachtoffer is. Hetzelfde geldt voor witwaspraktijken. Volgens de VN bedragen alleen al de transnationale overmakingen in witwasoperaties, en dat is maar een topje van de criminele ijsberg, ongeveer 1000 miljard dollar per jaar. Hef je daar het reguliere vennootschapstarief over, dan zouden overheden 250 miljard dollar per jaar meer ontvangen. Toevallig is de

Joris Voorhoeve: ‘Iedere belastingbetaler heeft er last van’. FOTO JÖRGEN CARIS

rekening van het realiseren van de VN-millenniumdoelen ook ongeveer 250 miljard. Dat toont aan hoe belangrijk het is dit aan te pakken.”

U pleit voor een Europees Openbaar Ministerie om vervolging van internationale misdrijven te versterken. Dat klinkt in deze tijd als vloeken in de kerk.

“Ja, maar ik hoor niet bij de school die in een kramp schiet zodra de nationale soevereiniteit in het geding zou zijn. Je moet naar de materiële soevereiniteit kijken, niet naar de formele. Het gaat om handelingsvermogen. Daarvoor heb je dit soort vergaande internationale samenwerking nodig.

“Iedereen vindt dat logisch als het om defensie gaat. En als het om de luchtvaart gaat vinden we het ook normaal dat niet iedereen maar wat aanrommelt en zijn eigen regels

‘In de luchtvaart laten we toch ook niet iedereen maar wat aanrommelen?’

heeft. Ernstige vormen van internationale criminaliteit kun je niet plaatselijk bestrijden. Het is een kwestie van eerlijk uitleggen, volgens mij is dat niet zo moeilijk. Doel is goed functionerende samenwerkingen en daarvoor zijn staten nodig die met elkaar samenwerken.”

Hoever moet dat OM kunnen gaan? Kan het dan alleen zaken behandelen die door lidstaten worden aangedragen of kan het zelf initiatief nemen? Dat zo’n OM bijvoorbeeld zegt: Nederland, jullie doen te weinig aan de aanpak van amfetaminebendes, terwijl wij in Duitsland hebben geconstateerd dat het merendeel van die pillen uit Nederland komt. Dus wij beginnen op Europees niveau een zaak.

“Dat is een kwestie van groeien. In het begin maak je beperkte afspraken, omdat de partners dan nog een beetje bevreesd zullen zijn. Maar op den duur groeien we in Europa naar veel meer gezamenlijke rechtshandhaving, dat kan niet an-

ders als je één markt hebt. Die enorme functionele verbondenheid van de lidstaten is een feit. Vandaar dat we ook bepleiten om meer en sneller aan internationale rechtsverzoeken te voldoen. Dat heeft als voordeel dat je ook meer respons krijgt als je zelf om hulp vraagt die nodig is voor de rechtshandhaving in eigen land.”

Tegelijkertijd wil u zich niet volkomen op die samenwerking verlaten. U wilt ook afzien van bezuinigingen op de AIVD.

“Voor het bestrijden van internationale criminaliteit is een goede inlichtingenpositie nodig. Op de eerste plaats natuurlijk politie-inlichtingen. Maar ook inlichtingen op militair gebied, over de handel in wapens bijvoorbeeld. En je hebt informatie nodig over problemen waar Nederlandse bedrijven en organisaties mee te maken kunnen krijgen in andere landen. Rusland bijvoorbeeld, waar ondernemingen vaak al snel een lokale politiefchef langs krijgen die vraagt: ‘Heeft u een vergunning? Als u mij 100.000 dollar betaalt, regel ik die voor u, anders gaat uw bedrijf dicht.’

“Ernstige vormen van corruptie tasten Nederlandse belangen aan en leiden tot een oneerlijk speelveld. Dat geldt voor Rusland en ook voor een heleboel andere landen. Als je bedrijven die bijvoorbeeld naar Nigeria gaan vraagt waarmee ze het meest geholpen zijn, zeggen ze niet: subsidie. Ze willen een betrouwbare overheid, goedopgeleide mensen, gerechtshoven die tot eerlijke uitspraken komen. Het is belangrijk dat er ook elders rechtsstatelijkheid is, een goed functionerende rechtsstaat.”

De meeste voorstellen voor de aanpak van internationale criminaliteit kosten (veel) geld. Alleen uw suggestie om het 500 eurobiljet af te schaffen is goedkoop.

“Als je internationale financiële criminaliteit aanpakt, levert dat ook veel overheidsinkomsten op. En inderdaad zijn niet alle oplossingen kostbaar, het schrappen van het 500 eurobiljet is een goed voorbeeld. Uit onderzoek blijkt dat die vrijwel alleen een functie hebben in het criminele circuit. Laatst werd in de trein iemand betrapt die 40.000 euro op zak had en ook nog eens op 30.000 euro zat. Als zo’n bedrag in briefjes van 50 euro moet, wordt het rondragen van geldkoffertjes een stuk zwaarder.”

'Vorm Europees OM voor aanpak witwaspraktijken'

Landen laten miljarden lopen door gebrekkige bestrijding internationale financiële misdaad

Nicole Lucas, Martijn Roessingh

Witwaspraktijken beroven staten van aanzienlijke inkomsten en daarmee van mogelijkheden te zorgen voor fatsoenlijke collectieve voorzieningen. Nederland doet te weinig tegen zulke internationale financiële criminaliteit.

Het moet veel meer samenwerken met andere landen, en streven naar de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie. Dat stelt de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) in zijn nieuwe rapport 'Criminaliteit, corruptie en instabiliteit', dat vandaag verschijnt.

"Volgens de Verenigde Naties bedragen alleen al de transnationale overmakingen in witwasoperaties, en dat is maar een topje van de criminele ijsberg, ongeveer 1000 miljard dollar per jaar. Hef je daarover het reguliere vennootschapstarief, dan zouden overheden 250 miljard dollar per jaar meer ontvangen", aldus ex-minister Joris Voorhoeve, voorzitter van de commissie die

het advies voorbereidde. Om het in perspectief te zien: dat is ongeveer het bedrag dat nodig is om de VN-millenniumdoelen te bereiken, gericht op onder meer het terugdringen van extreme armoede in de wereld en het verminderen van baby- en moedersterfte.

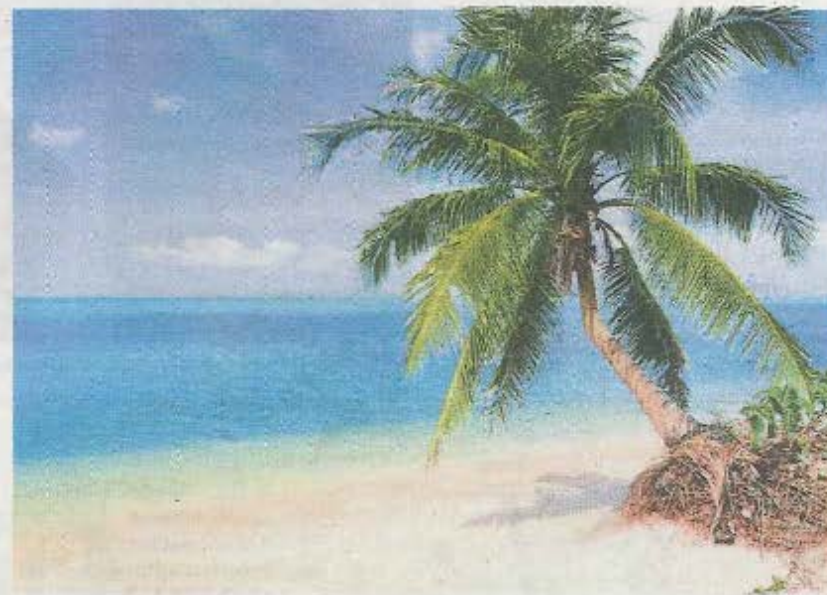
Goede informatie is onontbeerlijk om ingewikkelde financiële constructies bloot te leggen. "Het is vaak heel lastig te ontdekken wie uiteindelijk profijt trekt", aldus Voorhoeve. Volgens de AIV betekent dit dat de voorgenomen bezuinigingen op de AIVD moeten worden teruggedraaid, omdat die de operationele capaciteit van de dienst te zeer aantasten. "Een goed internationaal beleid kan niet zonder goede inlichtingenpositie." Ook adviseert de raad meer politieke en justitiecapaciteit ter beschikking te stellen voor onderzoek naar internationale criminaliteit en om sneller aan internationale rechtshulpverzoeken te voldoen. Voorhoeve: "Dat laatste heeft als voordeel dat je ook meer respons krijgt als je zelf om hulp

vraagt die nodig is voor de rechtshandhaving in eigen land."

Internationale samenwerking is onontbeerlijk, onderstreept de AIV. "Grensoverschrijdende criminaliteit profiteert van de mondialisering van de wereldeconomie en nieuwe technologie, zoals het internet, doet

'Het gaat om 1000 miljard dollar per jaar. En dat is nog maar het topje van de ijsberg.'

grenzen vervagen", aldus het rapport. Angst voor verlies van soevereiniteit zit samenwerking over de grenzen heen echter vaak in de weg, constateert de AIV. Juist binnen de EU, waar feitelijk één economische ruimte is ontstaan, is de noodzaak

tot samenwerking echter enorm. Waar traditionele vormen van coöperatie geen uitkomst bieden, ziet de AIV daarom een oplossing in de vorm van de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie. Voorhoeve: "Dat versterkt de vervolging

van internationale misdrijven." Hij sluit niet uit dat op termijn zo'n Europees OM ook zelfstandig onderzoeken kan starten in Nederland.

NEDERLAND 6 Internationale samenwerking is logisch